

загострюється, адже на окупованих територіях, де тривають бойові дії, не працюють магазини. У людей відсутні кошти для придбання продуктів. Волонтери також не можуть приїхати туди через велику кількість обстрілів. Ворог не тільки робить все можливе, аби залишити людей без їжі, він знищує нашу націю за допомогою ракетних обстрілів. Все як і в 1932-33 роках, але ще з більшою люттю та ненавистю. Переважна більшість людей починає хворіти й внаслідок чого помирати через те, що елементарно не вистачає вітамінів.

Отже, можна зазначити те, що Голодомор був штучним. Москва організувала геноцид українського народу, щоб зробити його залежним від окупаційної влади.

Ніконова І. В.
Науковий керівник: Фатальчук С. Д.
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет» Україна, м. Слов'янськ

РЕАЛІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧОГО ПРИНЦИПУ З ОРГАНІЗАЦІЄЮ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

В умовах реформування сучасної української системи освіти набувають особливої гостроти питання, пов'язані з переосмисленням соціального, ціннісно-сміслового та праксіологічного статусу науки в сучасному соціокультурному суспільстві, його гуманістичного призначення та світоглядної спрямованості. Ефективність модернізації системи освіти неможлива без застосування інноваційних підходів до освітнього процесу в умовах діджиталізації, що знайшло відображення у Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту».

На сьогодні, актуальною є реалізація краєзнавчого принципу у вирішенні виховних завдань, пов'язаних з залученням учнів до історичного та культурного досвіду свого народу. Різні аспекти вказаної проблематики висвітлювалися у працях М. Костомарова, Д. Багалія, С. Русової, Н. Весселя, В. Зуєва, Я. Герда, В. Сухомлинського, А. Харченко, Г. Сорокіної та інших вчених.

Відомо, що першим вітчизняним науковцем, який зробив величезний внесок у методику викладання історії та географії на краєзнавчій основі, був В. Зуєв, який розробив підручник з даного предмета у 1786 році. За широке використання місцевого матеріалу виступав М. Костомаров, який дотримувався думки, що краєзнавчі екскурсії допомагають учням зрозуміти історію в її живій реальності, а не як певну абстрактну схему та дають можливість здобувачам освіти побачити на власні очі ті місця, про які вони читають у книгах, і відчуті їхній дух. Д. Багалій у праці «Методика шкільної історії» (1910) звернув увагу на роль краєзнавства у навчальному процесі. Він вважав, що краєзнавство є важливим засобом патріотичного виховання молоді. С. Русова, у статті «Шкільні екскурсії і їх значення» (1911) розглядає роль екскурсій у навчальному процесі, як частину шкільної освіти. Вона стверджувала, що екскурсії допомагають зробити навчання більш ефективним і сприяють всебічному розвитку особистості учня.

На сьогодні виділяють кілька видів екскурсій: природничі, історичні та виробничі. Для нас особливий інтерес представляє краєзнавча екскурсія, яка передбачає відвідування різних об'єктів культурної спадщини, наприклад архітектурних пам'яток, музеїв, художніх виставок рідного краю. У рамках краєзнавчих екскурсій учні долучаються до культури свого народу. Як зазначає О. Барабанова, під час екскурсій діти дізнаються про традиції, культуру і звичаї народу, знайомляться з географією, історією, рідної місцевості. Для розширення знань про культуру та мистецтва рідного краю, в рамках позаурочної діяльності можна здійснити екскурсію до краєзнавчого музею. Сучасна освіта сміливо зробила крок у вік цифрових технологій. Система віртуальної реальності дає людині високоінформативні засоби, надаючи людині тривимірну візуальну інформацію про синтезований віртуальний світ. У цих умовах серед різних видів екскурсій найбільш затребуваними стали віртуальні. Так, О. Барабанова та А. Харченко вважають, що використання онлайн-екскурсій сприяє розвитку різних сторін психічної діяльності учнів. Під час перегляду такої екскурсії, у класі виникає атмосфера спільної пізнавальної

діяльності. О. Барабанова зазначає, що перевагами цієї форми організації процесу творення є доступність, можливість повторного перегляду, наочність, наявність інтерактивних завдань.

На нашу думку, в сучасних умовах військового стану, коли здійснення краєзнавчих екскурсій стало ускладненим і навіть небезпечним для здоров'я учнів (обстріли, заміновані території), застосування її віртуальної форми набуло особливої значущості. Нажаль наше дослідження тільки частково означило проблематику реалізація краєзнавчого принципу з організацією екскурсійної діяльності школярів. В подальшому плануємо розробити методiku проведення онлайн краєзнавчих екскурсій для учнів загальноосвітньої школи.

Петлінська Ю. В.
Науковий керівник: Робак І. Ю.
НТУ «ХП»

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІТЛЕРІВСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

В умовах повномасштабного вторгнення Росії на територію України, проблема життя наших співвітчизників в окупації знову стала актуальною. Адже ті порядки, що встановлюють агресори в 2022–2023 роках, дуже нагадують гітлерівський «новий порядок». Обидва окупаційні режими мають схожі елементи у використанні силових методів, експлуатації ресурсів і порушенні прав людини для досягнення своїх цілей. Обидва режими широко послуговувались (а рашистський послуговується й донині) практиками масових репресій, геноциду, катувань, позбавлення волі та вбивств мирних жителів.

Під час Другої світової війни Україна стала місцем трагічних подій, пов'язаних з окупацією нацистською Німеччиною. Вплив гітлерівської окупації на історію країни та життя її населення був надзвичайно значущим. Однією з